

برخی نوآوری‌ها در علوم پزشکی دانشمندان ایرانی و اسلامی

مجری: دکتر عبدالعلی محقق زاده

گروه: حکمت، طب سنتی و طب دوران تمدن اسلامی

سال شروع: ۱۳۸۶

سال پایان: ۱۳۹۰

چکیده

مقدمه

تاریخ طب احتمالاً قدیمی‌ترین شاخه تاریخ علوم است. ابن ابی اصیبعه در کتاب عیون الابداء فی طبقات الاطباء ذکر می‌کند که طب میراث مطلوب همه فرزندان آدم است و هر قومی در این میراث سهمی دارد؛ اما اگر بپذیریم که کلی‌ترین دانسته‌های تئوری پزشکی به‌ویژه از طریق ترجمه آثار دانشمندان یونانی به دست مسلمانان رسیده است، بسیاری از مسائلی که پزشکان مسلمان در مواجهه با بیماری خود با آن روبرو بوده‌اند اختصاص به سرزمین اسلامی و به‌ویژه شرایط خاص آن داشته است که در نوشته‌های یونانی از آن ذکری به میان نیامده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد که دانشمندان ایرانی و اسلامی نوآوری‌های بسیاری نسبت به طب یونانی داشته‌اند که نادیده گرفته شده است. مشخص نمودن سهم این دانشمندان در پیشبرد دانش پزشکی می‌تواند زمینه‌ساز تدوین تاریخ صحیح پزشکی ایران و اسلام شود و سبب بیداری و خودباوری هرچه بیشتر مسلمانان شود.

روش‌شناسی

این تحقیق به روش کتابخانه‌ای با همکاری پژوهشگران مختلف علوم پزشکی انجام شد. ابتدا مطالب مرتبط با موضوع و موجود بر روی موتورهای جستجوی اینترنتی گردآوری و بررسی شدند. سپس کتب طب سنتی از جمله کناش‌ها و قرابادین‌ها و جمع‌آوری مطالبی که نویسندگان از یافته‌های علمی به نام خود بیان می‌کنند، بررسی شد. همچنین مطالبی که به نام دانشمند پیشین خود نسبت داده و یا با مطالب طب یونانی مقایسه می‌نماید مطالعه شد. آنگاه بررسی سیستماتیک مراجع بر طبق مهم‌ترین موضوعات طب یونانی توسط صاحبان حرف مختلف پزشکی از نظر تقدم ذکر مطلب و نوآوری بودن مطلب و نیز افزودن مطلب بر مطالب پیشینیان خود انجام شد. مطالب به‌دست‌آمده از نظر سابقه علمی و نوآوری بودن توسط متخصصین بررسی و داوری شدند. پس از اعمال نظرات گزارش‌نهایی تدوین و ارائه شد.

یافته‌ها

در این گزارش نقطه شروع و مقایسه طب سنتی ایران و اسلام، کتب دانشمندان یونانی قرار دارد و مباحث علوم پزشکی موردتحقیق دانشمندان گذشته به زبان دانش امروزی و قابل‌فهم و دریافت نگارش شده است. همچنین نوآوری‌های زیادی که در زمینه‌های مختلف علوم پزشکی در کتب گذشتگان وجود دارد مورد غفلت واقع شده بودند که در این کتاب برای اولین بار با ذکر منبع مربوطه آورده شده است و در آن تقدم ذکر مطالب پزشکی رعایت شده است. همچنین مصادیق و یافته‌های جدید در رابطه با مطالب پزشکی سنتی

و نیز واژه‌های جدید، معادل فارسی و عربی آن در دانش مربوطه بیان شده که اطلاعات ذکرشده در مقایسه با مطالب دانشمندان پیشین بسیار جامع‌تر است.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش بخشی از جایگاه دانشمندان ایرانی و اسلامی در پیشبرد دانش علوم پزشکی را نشان می‌دهد. از این یافته‌های این پژوهش می‌توان در جهت‌دهی صحیح به تاریخ علم، افزایش خودباوری و انگیزش در ایرانیان و به‌خصوص مسلمانان و تدارک تاریخ پزشکی ایران و اسلام استفاده کرد.

کلیدواژه: نوآوری، علوم پزشکی، طب سنتی، طب ایرانی، طب اسلامی.